

Agencija za nadzor osiguranja - Crna Gora
Insurance Supervision Agency - Montenegro

IZVJEŠTAJ O RADU
AGENCIJE ZA NADZOR OSIGURANJA
ZA 2021. GODINU

Sadržaj

1	UVOD	3
2	AKTIVNOSTI AGENCIJE U COVID-19 OKRUŽENJU	4
3	NADZORNE AKTIVNOSTI.....	5
3.1	Posredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača Crne Gore.....	6
3.2	Neposredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača Crne Gore.....	7
3.3	Nadzor nad poslovanjem subjekata koji se bave poslovima zastupanja i posredovanja u osiguranju	9
4	PRVA STUDIJA UTICAJA ZAHTJEVA DIREKTIVE SOLVENTNOST II NA SEKTOR OSIGURANJA (QIS) I PRVI STRES TEST SEKTORA OSIGURANJA	10
4.1	Prva kvantitativna studija uticaja (QIS) Direktive Solventnost II na sektor osiguranja	10
4.2	Prvi stres test sektora osiguranja.....	11
5	NORMATIVNE AKTIVNOSTI.....	12
6	RJEŠAVANJE PO PRIGOVORIMA OSIGURANIKA I DRUGIH KORISNIKA OSIGURANJA	13
7	IZVJEŠTAVANJE	15
8	LICENCIRANJE	17
9	ORGANIZACIJA STRUČNOG ISPITA	18
10	SARADNJA NA UNUTRAŠNJEM I MEĐUNARODNOM PLANU	19
10.1	Saradnja na unutrašnjem planu	19
10.2	Saradnja na međunarodnom planu.....	19
11	UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA I INFRASTRUKTURNA UNAPREĐENJA	20
12	ZAKLJUČNE NAPOMENE.....	21

1 UVOD

Agencija za nadzor osiguranja je tokom 2021. godine sprovodila brojne aktivnosti sa ciljem zaštite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja i obezbjeđenja stabilnosti i razvoja djelatnosti osiguranja zasnovanog na zdravoj konkurenciji i jednakim uslovima poslovanja.

Tokom izvještajnog perioda, Savjet Agencije je održao 26 sjednica (sa ukupno 298 tačaka o kojima se raspravljalo i odlučivalo), od čega 11 sjednica elektronskim putem (u skladu sa Poslovnikom o radu), uvažavajući epidemiološku situaciju, kao i iz razloga hitnosti za usvajanje određenih materijala.

Aktivnosti Agencije u 2021. godini bile su definisane Operativnim planom rada, ali su u određenoj mjeri prilagođene okolnostima uzrokovanim epidemijom zarazne bolesti COVID-19 i njenim uticajem kako na rad same Agencije, tako i na sektor osiguranja u cjelini. Aktivnosti Agencije su u izvještajnom periodu bile usmjerene ka:

- **Intenziviranju komunikacije sa sektorom osiguranja**, sa ciljem pravovremenog uočavanja razvoja trendova u poslovanju osiguravajućih društava i donošenja mjera usmjerenih ka obezbjeđivanju stabilnosti tržišta osiguranja u COVID-19 okruženju;
- **Ispunjavanju definisanog plana nadzora nad poslovanjem subjekata nadzora na tržištu osiguranja**, kroz planirane, ali i vanredne posredne i neposredne kontrole subjekata nadzora;
- **Završetku strateških normativnih aktivnosti**, prvenstveno u dijelu završetka radne verzije novog Zakona o osiguranju, usklađenog sa ključnim EU direktivama u oblasti osiguranja, kao i finalizovanje predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju radi usvajanja od strane Skupštine Crne Gore;
- **Ažurnom i proaktivnom postupanju po prigovorima osiguranika i trećih oštećenih lica** na rad društava za osiguranje i drugih subjekata nadzora;
- **Završetku aktivnosti na prvom QIS-u i prvom stres testu crnogorskog sektora osiguranja**, odnosno usvajanju Izvještaja o prvoj kvantitativnoj studiji uticaja odredbi Direktive Solventnost II na poslovanje društava za osiguranje u Crnoj Gori i Izvještaja o prvoj vježbi testiranja otpornosti na stres (stres test) društava za osiguranje u Crnoj Gori;
- **Završetku aktivnosti na unaprjeđenju IT infrastrukture** kroz uspješno testiranje i uvođenje novog informacionog sistema za dostavljanje i evidenciju izvještaja i podataka za potrebe nadzora elektronskim putem, koji omogućava strukturiranje, klasifikaciju, agregiranje, obradu i analizu podataka i pokazatelja u skladu sa

trenutno važećom regulativom, kao i u skladu sa zahtjevima, smjernicama i standardima Direktive Solventnost II;

Ovaj Izvještaj utvrđen je na _____ sjednici Savjeta Agencije, održanoj 28. aprila 2022. godine.

2 AKTIVNOSTI AGENCIJE U COVID-19 OKRUŽENJU

U uslovima produženog trajanja epidemije COVID-19 koja je trajala tokom cijele 2021. godine, Agencija je u cilju preventivnog djelovanja u cilju obezbjeđivanja stabilnosti tržišta osiguranja i zaštite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja sa posebnom pažnjom pratila poslovanje subjekata nadzora, a posebno osiguravajućih društava. Kao i tokom najvećeg dijela 2020. godine, Agencija je preko svog međusektorskog tima za djelovanje u vanrednim situacijama (Krizni tim) tokom izvještajnog perioda intenzivno komunicirala sa osiguravajućim društvima i analizirala razvoj trendova u njihovom poslovanju kako bi se mogle donositi pravovremene mjere koje bi preventivno i stabilizirajuće djelovale na sektor osiguranja u nepredvidivom epidemiološkom i makroekonomskom okruženju.

Na osnovu analiza i predloga Kriznog tima, Savjet Agencije je u julu 2021. godine donio Smjernice o kriterijumima za isplatu dividende društava za osiguranje. Ovim smjernicama Agencija je utvrdila bliže kriterijume koje su društva za osiguranje trebala da ispune prije eventualnog donošenja odluke o isplati dividende. Agencija je preventivno pozvala sva društva za osiguranje da se do daljnjeg suzdrže od isplate dividende svojim akcionarima sve dok postoji neizvjesnost u pogledu trajanja i razvoja pandemije COVID-19 i njenih sveukupnih efekata na makroekonomska kretanja, te pozvala društva na krajnji oprez u pogledu raspodjele dobiti kako bi se očuvao njihov finansijski položaj, kao i da dobit iz poslovanja prioritarno usmjeravaju ka očuvanju i jačanju sopstvenog kapitala i rezervi. Osiguravajuća društva, koja su i pored prethodno opisanih okolnosti namjeravala isplatiti dividendu svojim akcionarima, bila su dužna obezbijediti i dokazati ispunjenost najmanje sljedećih kriterijuma:

1. da su u prethodne tri godine ostvarila pozitivan neto rezultat;
2. da isplata dividendi akcionarima neće izazvati smanjenje pokazatelja solventnosti ispod 200%;
3. da isplata dividendi ne dovede u pitanje pokriće tehničkih rezervi;
4. da sačine trogodišnji poslovni plan koji sadrži:
 - a) podatke o:
 - planiranim isplatama dividendi;
 - planiranim neto rezultatima;
 - procijenjenim iznosima kapitala;
 - procijenjenim iznosima garantnog kapitala;
 - projektovanim pokazateljima solventnosti iz tačke 2;
 - planiranim % pokrivenosti tehničkih rezervi adekvatnim oblicima imovine;

- b) bilans stanja i uspjeha za naredne tri godine (projekcija osnovnih bilansnih pozicija); i
- c) kratko obrazloženje ključnih pretpostavki na osnovu kojih je izvršena projekcija poslovanja društva za naredne tri godine, a koje su od materijalnog značaja za održavanje solventnosti društva za osiguranje u posmatranom periodu.

Društva za osiguranje su bila dužna da Agenciju prethodno obavijeste o svojoj namjeri da isplate dividendu i da Agenciji dostave prethodno tražene informacije i podatke najmanje 30 dana prije donošenja odluke o isplati dividende.

U 2021. godini su tri od devet osiguravajućih društava prethodno obavijestila Agenciju o namjeri isplate dividende svojim akcionarima uz obezbjeđivanje dokaza o prethodno definisanim kriterijumima, a navedene Smjernice važe i u 2022. godini, odnosno do njihovog opoziva.

Pored navedenog, Agencija je tokom posljednjeg kvartala 2021. godine, a u cilju sagledavanja uticaja koji povećana smrtnost crnogorske populacije, uzrokovana COVID-om, ima na portfelje crnogorskih osiguravača, formirala Radni tim sačinjen od ovlašćenih aktuara Agencije i aktuara iz društava za osiguranje koji je izvršio analizu smrtnosti u postojećim portfeljima osiguravajućih društava, te je u decembru sačinio izvještaj sa zaključcima i preporukama. Izvedeni zaključci su potvrđivali da trenutno povećana smrtnost, izazvana COVID-om, ne utiče na visinu formiranih tehničkih rezervi, te da pretpostavke smrtnosti koje su ugrađene u tarife obezbjeđuju dovoljnost matematičke rezerve u uslovima postojećeg rasta smrtnosti. Dodatno, Radni tim je, imajući u vidu prethodno navedeno, dao i konkretne preporuke aktuarima osiguravajućih društava koje idu u pravcu redovnog analiziranja odstupanja stvarne smrtnosti od pretpostavljenih vrijednosti u postojećim portfeljima i koraka koje bi trebalo da preduzmu ukoliko testiranja pokažu značajnija odstupanja stopa smrtnosti.

3 NADZORNE AKTIVNOSTI

Tokom 2021. godine Agencija je vršila kontinuirani nadzor nad obavljanjem djelatnosti osiguranja, sprovođenjem postupaka posrednih i neposrednih kontrola poslovanja društava za osiguranje, društava za posredovanje u osiguranju, društava za zastupanje u osiguranju, preduzetnika-zastupnika u osiguranju i agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju, te donošenjem mjera nadzora za one subjekte kod kojih je utvrdila nezakovitosti i/ili nepravilnosti u poslovanju i praćenjem postupanja subjekata nadzora po izrečenim mjerama nadzora.

3.1 Posredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača Crne Gore

Aktivnosti posrednog nadzora Agencije su, tokom izvještajnog perioda, bile usmjerene na kontinuiranu i pravovremenu analizu pokazatelja poslovanja subjekata nadzora, kako bi se ostvarili osnovni zadaci Agencije, kakvi su održavanje stabilnosti tržišta osiguranja i zaštita interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja. Agencija je, takođe, radila na daljem razvoju nadzornih aktivnosti, naročito u dijelu unaprjeđenja kvaliteta i obuhvata redovnih posrednih kontrola.

Agencija je, u izvještajnom periodu, izvršila 5 (pet) redovnih posrednih kontrola poslovanja društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača (u daljem tekstu: Nacionalni biro), od čega 4 (četiri) redovne kvartalne posredne kontrole i 1 (jednu) redovnu godišnju posrednu kontrolu. Redovne posredne kontrole su sprovedene na osnovu izvještaja, podataka i obavještenja koje su društva za osiguranje i Nacionalni biro dostavili Agenciji tokom 2021. godine, na kvartalnom i godišnjem nivou.

Predmet redovnih kvartalnih posrednih kontrola bilo je poslovanje društava za osiguranje i Nacionalnog biroa u četvrtom kvartalu 2020. godine, te prvom, drugom i trećem kvartalu 2021. godine, o čemu su sačinjeni zapisnici o sprovedenim redovnim kvartalnim posrednim kontrolama. Aktivnosti redovnih kvartalnih posrednih kontrola poslovanja društava za osiguranje podrazumijevaju analizu i praćenje pokazatelja njihovog poslovanja, naročito u dijelu: vlasničke i upravljačke strukture, solventnosti i kapitalne adekvatnosti, likvidnosti, tehničkih rezervi, deponovanja i ulaganja bruto tehničkih rezervi, produkcije, reosiguranja i finansijske ravnoteže, rezultata poslovanja, ažurnosti u rješavanju i isplati šteta, sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, izvještaja interne revizije i pokazatelja aktuarske posredne kontrole. Redovnim kvartalnim posrednim kontrolama je obuhvaćeno i poslovanje Nacionalnog biroa, naročito u dijelu pokazatelja poslovanja Garantnog fonda i ažurnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva.

Predmet redovne godišnje posredne kontrole poslovanja društava za osiguranje i Nacionalnog biroa, koja je sprovedena u 2021. godini, bilo je poslovanje ovih subjekata u 2020. godini, o čemu je sačinjen zapisnik o redovnoj godišnjoj posrednoj kontroli. Redovnom godišnjom posrednom kontrolom obuhvaćeni su pokazatelji poslovanja društava za osiguranje, naročito u dijelu: vlasničke i upravljačke strukture, solventnosti i kapitalne adekvatnosti, likvidnosti, tehničkih rezervi, deponovanja i ulaganja bruto tehničkih rezervi, produkcije, adekvatnosti trošenja premije i operativne profitabilnosti, reosiguranja i finansijske ravnoteže, rezultata poslovanja, ažurnosti u rješavanju i isplati šteta, rizika u poslovanju društava za osiguranje, sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, izvještaja interne revizije i pokazatelja aktuarske posredne kontrole. Sprovedenom redovnom godišnjom posrednom kontrolom je obuhvaćeno i poslovanje Nacionalnog biroa, u dijelu rezultata njegovog poslovanja, rezultata poslovanja Garantnog fonda i ažurnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva.

Agencija je, u 2021. godini, u postupku posrednog nadzora nad prenijetim aktuarskim poslovima jednog društva za osiguranje, donijela 1 (jedno) rješenje o izricanju mjere

nadzora kojim je naložila tom društvu da obezbijedi obavljanje aktuarskih poslova u skladu sa propisima, te da obezbijedi da se na pouzdan način izvrši nadzor nad prenetim aktuarskim poslom i ostvarenim rezultatima pružaoca usluge. Društvo za osiguranje je postupilo po nalogu iz predmetnog rješenja o izricanju mjere nadzora.

Tokom 2021. godine, zaposleni Agencije su učestvovali na koledžima nadzornih tijela grupa Triglav, Grawe, Uniqa i VIG, u organizaciji regulatora austrijskog finansijskog tržišta FMA (za grupe Uniqa, VIG i Grawe) i Agencije za nadzor osiguranja Slovenije AZN, za Triglav grupaciju. Svrha predmetnih sastanaka je razmjena informacija i podataka o poslovanju društava za osiguranje koja pripadaju navedenim finansijskim grupacijama.

3.2 Neposredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Udruženja - Nacionalni biro osiguravača Crne Gore

Aktivnosti neposrednog nadzora nad poslovanjem subjekata na crnogorskom tržištu osiguranja su, u izvještajnom periodu, obuhvatile ciljne neposredne kontrole poslovanja subjekata nadzora, planirane Operativnim planom rada Agencije u 2021. godini. Neposredne kontrole su izvršene na osnovu neposrednog uvida u poslovanje subjekata nadzora, tj. na osnovu neposrednog uvida u opšte akte, akte poslovne politike i poslovne knjige istih, dokumentaciju i podatke koji se odnose na njihovo poslovanje i na osnovu intervjua sa menadžmentom i licima koja su odgovorna za područja poslovanja koja su bila predmet kontrole.

Neposredni nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje i Nacionalnog biroa u 2021. godini je obuhvatio:

- 5 (pet) postupaka ciljnih neposrednih kontrola, čije je sprovođenje započeto i završeno u 2021. godini;
- 1 (jedan) postupak ciljne neposredne kontrole, čije je sprovođenje započeto u IV kvartalu 2021. godine, a završeno u I kvartalu 2022. godine¹.

Neposredne kontrole sprovedene u izvještajnom periodu su obuhvatile:

- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima neživotnih osiguranja u dijelu: usklađenosti opštih akata i akata poslovne politike sa zakonom i drugim propisima i zakonitosti odluka koje su donijeli organi društva u dijelu raspolaganja državnim obveznicama, deponovanja i ulaganja sredstava osiguranja i funkcionisanja interne revizije;
- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima životnih osiguranja u dijelu zakonitosti rada u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma;
- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima životnih osiguranja u dijelu funkcionisanja interne revizije i aktuarske funkcije;
- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima neživotnih osiguranja u dijelu funkcionisanja interne revizije i informacionih tehnologija;

¹ Agencija je u I kvartalu 2022. godine, na osnovu predmetne ciljne neposredne kontrole, donijela 4 (četiri) mjere nadzora, od čega 1 (jedno) rješenje o izricanju mjere nadzora i 3 (tri) mjere upozorenja.

- ciljnu neposrednu kontrolu društva koje se bavi poslovima neživotnih osiguranja u dijelu: načina obračuna tehničkih rezervi i analize dovoljnosti istih, deponovanja i ulaganja sredstava društva, reosiguranja, funkcionisanja interne revizije, preuzimanja rizika i procesa rješavanja šteta;
- ciljnu neposrednu kontrolu Nacionalnog biroa u dijelu funkcionisanja Informacionog centra i procesa rješavanja šteta.

O sprovedenim ciljnim neposrednim kontrolama sačinjeni su zapisnici sa nalazima i zaključcima o utvrđenim nepravilnostima i nezakonitostima u poslovanju, koji su dostavljeni društvima za osiguranje i Nacionalnom birou.

Na osnovu sprovedenih neposrednih kontrola poslovanja društava za osiguranje i Nacionalnog biroa, Agencija je utvrdila određeni broj nezakonitosti i nepravilnosti u njihovom poslovanju, koje su se prvenstveno odnosile na:

- nepostupanje u skladu sa podzakonskim aktom Agencije kojim se propisuju bliži uslovi za prenos poslova društava za osiguranje;
- nepostupanje u skladu sa odredbom Zakona o osiguranju koja se odnosi na izvještaje o internoj reviziji;
- nepostupanje u skladu sa Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije;
- nepostupanje u skladu sa podzakonskim aktom Agencije kojim se propisuju bliži kriterijumi i način obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete;
- nepostupanje u skladu sa podzakonskim aktom Agencije kojim se propisuju bliži kriterijumi i način obračunavanja rezervi za neistekle rizike;
- nepostupanje u skladu sa Mišljenjem Agencije o primjeni člana 12 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju;
- nepostupanje u skladu sa odredbama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju kojima se propisuju rok za odlučivanje po zahtjevu za naknadu štete i rok za isplatu naknade štete;
- nepostupanje u skladu sa internim aktima subjekata nadzora kojima su uređeni: postupak rada prilikom izrade polisa osiguranja, rad Komisije za prigovore, likvidacija šteta Garantnog fonda;
- neusklađenost internih akata subjekta nadzora sa Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju.

Tokom izvještajnog perioda, Agencija je društvima za osiguranje i Nacionalnom birou, na osnovu sprovedenih neposrednih kontrola, izrekla ukupno 9 (devet) mjera nadzora, i to:

- 5 (pet) mjera nadzora društvima za osiguranje, od kojih 1 (jedno) rješenje o izricanju mjere nadzora i 4 (četiri) mjere upozorenja;
- 4 (četiri) mjere nadzora Nacionalnom birou, od kojih 2 (dva) rješenja o izricanju mjere nadzora i 2 (dvije) mjere upozorenja.

Društva za osiguranje i Nacionalni biro su postupili po dospelim nalogima iz izrečenih mjera nadzora.

3.3 Nadzor nad poslovanjem subjekata koji se bave poslovima zastupanja i posredovanja u osiguranju

Aktivnosti Agencije u dijelu neposrednog nadzora nad poslovanjem subjekata na crnogorskom tržištu osiguranja koji se bave poslovima zastupanja i posredovanja u osiguranju su, u izvještajnom periodu, obuhvatile 2 (dva) postupka ciljnih neposrednih kontrola poslovanja društava za posredovanje u osiguranju koje su planirane Operativnim planom rada Agencije u 2021. godini, čije je sprovođenje započeto i završeno u 2021. godini. Predmetne neposredne kontrole su sprovedene u dijelu usklađenosti obavljanja djelatnosti subjekata nadzora sa Zakonom o osiguranju, provizije za poslove posredovanja u osiguranju i rezultata poslovanja.

O sprovedenim neposrednim kontrolama društava za posredovanje u osiguranju su sačinjeni zapisnici sa nalazima i zaključcima o utvrđenim nepravilnostima i nezakonitostima u poslovanju, koji su dostavljeni kontrolisanim subjektima. Agencija je utvrdila određeni broj nezakonitosti u poslovanju predmetnih društava za posredovanje u osiguranju, koje su se prvenstveno odnosile na:

- neusklađenost sa odredbom Zakona o osiguranju kojom je propisana naplata provizije ili druge naknade;
- nepostupanje u skladu sa podzakonskim aktom Agencije kojim je propisana sadržina izvještaja, obavještenja i drugih podataka koji se dostavljaju Agenciji i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja.

Tokom izvještajnog perioda, Agencija je, na osnovu sprovedenih neposrednih kontrola poslovanja društava za posredovanje u osiguranju, izrekla 1 (jedno) rješenje o izricanju mjere nadzora. Subjekt nadzora je postupio po izrečenoj mjeri nadzora.

Agencija je, u 2021. godini, sprovela i 5 (pet) postupaka vanrednih ciljnih neposrednih kontrola usklađenosti obavljanja djelatnosti sa izdatom dozvolom i to u slučaju dva društva za zastupanje u osiguranju, dva društva za posredovanje u osiguranju i jedne agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju. Predmetne kontrole su, iz razloga prestanka obavljanja poslova zastupanja/posredovanja/pružanja drugih usluga u osiguranju od strane kontrolisanih subjekata nadzora duže od šest mjeseci, rezultirale oduzimanjem dozvola za rad istim.

Agencija je, u 2021. godini, završila 10 (deset) postupaka vanrednih ciljnih posrednih kontrola društava za zastupanje u osiguranju, čije je sprovođenje započeto u 2020. godini, a čiji je predmet bila usklađenost poslovanja sa članom 65 Zakona o osiguranju. O sprovedenim ciljnim posrednim kontrolama sačinjeni su zapisnici sa nalazima i zaključcima o utvrđenim nepravilnostima i nezakonitostima u poslovanju, koji su dostavljeni kontrolisanim subjektima.

Tokom izvještajnog perioda, Agencija je, na osnovu sprovedenih ciljnih posrednih kontrola društava za zastupanje u osiguranju, izrekla 2 (dva) rješenja o izricanju mjere nadzora. Subjekti nadzora su postupili po dospelim nalogima iz izrečenih mjera nadzora.

4 PRVA STUDIJA UTICAJA ZAHTJEVA DIREKTIVE SOLVENTNOST II NA SEKTOR OSIGURANJA (QIS) I PRVI STRES TEST SEKTORA OSIGURANJA

Savjet Agencije je u junu 2021. godine usvojio Izvještaj o prvoj kvantitativnoj studiji uticaja (Quantitative Impact Study - QIS) regulative Solventnost II na sektor osiguranja i Izvještaj o prvom stres testu sektora osiguranja.

Crna Gora, kao zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj uniji (EU) i buduća punopravna članica EU, obavezna je danom pristupanja EU započeti sa primjenom Direktive Solventnost II u regulisanju tržišta osiguranja. Osnovni ciljevi ove Direktive su zaštita interesa osiguranika, određivanje kapitala društava za osiguranje u skladu sa njihovom ukupnom izloženošću svim rizicima, anticipiranje tržišnih promjena, utemeljenost na principima, te održavanje finansijske stabilnosti tržišta osiguranja. Imajući u vidu da je riječ o veoma kompleksnom regulatornom okviru koji uvodi nove zahtjeve solventnosti, metodološki značajno različite od onih u postojećem (Solventnost I), Agencija je procijenila da je prije implementacije novog okvira potrebno adekvatno pripremiti crnogorski sektor osiguranja na ovu promjenu kako bi se isti u periodu do pridruživanja Crne Gore EU sveobuhvatno i u potpunosti prilagodio kvantitativnim i kvalitativnim zahtjevima Solventnosti II. Imajući to u vidu, Agencija se tokom 2019. godine odlučila za sprovođenje prve kvantitativne studije uticaja odredbi novog regulatornog okvira Solventnost II na poslovanje crnogorskih društava za osiguranje, a nakon toga, u 2020. godini je sprovela i prvi stres test sektora osiguranja zasnovan na principima Evropskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno penziono osiguranje (EIOPA). I jedna i druga vježba su rađene na osnovu podataka iz finansijskih izvještaja društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. godine. Sva crnogorska društva su učestvovala i u QIS studiji i u stres testu, što ukazuje na svijest društava o važnosti adekvatne i pravovremene pripreme za uvođenje nove regulative, kao i njihovu ozbiljnost i spremnost za obavljanje djelatnosti osiguranja u okviru EU.

Nakon izvršene validacije rezultata QIS studije i stres testa, Agencija je pristupila izradi odgovarajućih izvještaja, te je u aprilu 2021. godine usvojila:

- **Izvještaj o sprovedenoj prvoj kvantitativnoj studiji uticaja (QIS studija) regulative Solventnost II na poslovanje društava za osiguranje u Crnoj Gori**
- **Izvještaj o sprovedenoj prvoj vježbi testiranja otpornosti na stres (stres test) društava za osiguranje u Crnoj Gori.**

4.1 Prva kvantitativna studija uticaja (QIS) Direktive Solventnost II na sektor osiguranja

Prva QIS studija, osmišljena po ugledu na slične studije koje su sprovođenje u zemljama EU, pokazala je stepen spremnosti crnogorskih osiguravača za primjenu kvantitativnih zahtjeva novog regulatornog okvira – Solventnost II, te ukazala na nivo stručne osposobljenosti u društvima za primjenu metodologija i obračuna propisanih novom

regulativom, te pratećih smjernica i tehničkih informacija, koji zajedno čine novi EU regulatorni okvir u oblasti osiguranja.

Sprovedena QIS studija rađena je u dva scenarija, kada Crna Gora nije država članica Evropske unije (EU) i kada je Crna Gora država članica EU. QIS studija je u prvom scenariju, a u skladu sa očekivanjima, pokazala da ni jedno društvo za osiguranje ne bi zadovoljilo kvantitativne zahtjeve solventnosti koje postavlja novi regulatorni okvir, a koji se odnose na pokrivenost zahtijevanog solventnog kapitala (SCR) prihvatljivim sopstvenim sredstvima, prvenstveno usljed nepovoljnog tretmana rizičnosti državnih obveznica Crne Gore u koje crnogorski osiguravači ulažu značajna sredstva. Drugi scenario, koji podrazumijeva da je Crna Gora država članica EU, daje značajno bolje rezultate, opet zbog drugačijeg odnosno povoljnog tretmana rizičnosti crnogorskih državnih obveznica, pri čemu neka društva za osiguranje nisu zadovoljila minimalne regulatorne zahtjeve solventnosti koje postavlja Solventnost II.

Nadalje, QIS studija je pokazala da su se osiguravajuća društva u razumijevanju, primjeni i obračunu novih i kompleksnih kvantitativnih zahtjeva u značajnoj mjeri oslanjala na kapacitete svojih matičnih društava ili grupa. Stoga je Agencija preporučila osiguravačima da u narednom periodu dodatno jačaju svoje stručne i tehničke kapacitete, u prvom redu kroz adekvatno uspostavljanje i jačanje funkcije upravljanja rizicima i jačanje aktuarske funkcije.

4.2 Prvi stres test sektora osiguranja

Glavni cilj sprovedenog stres testa crnogorskog sektora osiguranja bio je procjena njegove ranjivosti na nepovoljni tržišni scenario koji bi direktno uticao na poslovanje društava za osiguranje. Njegov dodatni cilj je bio i u podizanju svijesti u upravama osiguravajućih društava o realnim tržišnim rizicima čiji razvoj može negativno uticati na njihovu kapitalnu poziciju. Dobijeni rezultati stres testa su društvima, ali i regulatornom organu, trebali da pruže odgovore na pitanja kakav je kvalitet osiguravajućih i investicionih portfelja osiguravača pojedinačno, ali i sektora osiguranja u cjelini, te da li njihove kapitalne pozicije mogu izdržati izazov predstavljen u stres testu.

Stres test je za svoj metodološko-tehnički osnov koristio EIOPA-in stres test iz 2018. godine, koji je predviđao fiksni pristup bilansu stanja odnosno šokove sa trajnim efektima na bilanse pozicije.

Parametri stres testa koje su osiguravači koristili za vršenje potrebnih obračuna su dodatno oborene bezrizične kamatne stope za euro po godinama dospjeća i blago uvećani prinos na državne obveznice Crne Gore za sva dospjeća ovih HoV. Radi pojednostavljenja sprovođenja stres testa, svi ostali faktori rizika koji su bili sastavni dio EIOPA-inog stres testa iz 2018. su bili isključeni. S obzirom na to da je stresirana bezrizična prinosa kriva za euro oborena na niže, stres test je zapravo značio da je raspon (eng. *spread*) crnogorskih državnih obveznica dodatno povećan kao posljedica pogoršane percepcije njihove rizičnosti, odnosno rasta njihovog prinosa.

Stres test je i osiguravačima i regulatornom organu pružio jasan odgovor na pitanje u kojoj su mjeri kapitalne pozicije osiguravajućih društava otporne na zadate tržišne šokove posmatrano iz ugla regulatornih standarda Solventnosti II. Učinak stresa je bio posebno vidljiv na kapitalne pozicije pojedinih društava za životno osiguranje, gdje su dodatno snižene bezrizične kamatne stope za euro u sadejstvu sa porastom raspona crnogorskih državnih obveznica značajno povećali tehničke rezerve životnih osiguranja, smanjili višak prihvatljivih sopstvenih sredstava za pokriće zahtijevanog solventnog kapitala (SCR) i minimalnog zahtijevanog kapitala (MCR), te oborili SCR i MCR omjere ispod regulatornih minimuma ili spustili ove omjere blizu ovih granica.

5 NORMATIVNE AKTIVNOSTI

Aktivnosti Agencije za nadzor osiguranja u 2021. godini u dijelu unaprjeđenja regulatornog okvira bile su pretežno usmjerene na dalje usklađivanje radne verzije novog Zakona o osiguranju, kao i finalizovanje predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju radi usvajanja od strane Skupštine Crne Gore.

U pogledu novog Zakona o osiguranju, tekst radne verzije usaglašavan je sa domaćim institucijama (Sekretarijat za zakonodavstvo, nadležna ministarstva) u cilju pripreme materijala za slanje Evropskoj komisiji na davanje mišljenja. Kako se navedenim zakonom u crnogorsko zakonodavstvo prenose dvije najvažnije evropske direktive iz oblasti osiguranja – Direktiva Solventnost II (SII) i Direktiva o distribuciji osiguranja (IDD), to su nakon finalizacije teksta otpočete i aktivnosti na izradi transpozicionih tabela.

U pogledu izmjena važećih propisa, istovremeno su se, a naročito u drugoj polovini 2021. godine, odvijale aktivnosti vezane za finalizaciju odredaba Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju, čiji je sadržaj Agencija i inicirala.

U smislu postizanja dalje usklađenosti sa EU acqui-jem, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju postignuta je potpuna usklađenost sa Direktivom o motornim vozilima 2009/103/EC. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju Agenciji je dat širi pravni osnov za izmjene postojećih i donošenje novih podzakonskih akata kojima će, u mjeri dozvoljenoj drugim odredbama zakona o osiguranju, moći da uredi osnove sistema upravljanja, uključujući uređenje ključnih funkcija, zahtjeve za nosioce ključnih funkcija i sistem upravljanja rizicima, na liniji standarda predviđenih direktivom SII i detaljnije uredi predugovorno informisanje imajući u vidu i odredbe Direktive IDD.

Ovi zakoni su usvojeni od strane Skupštine Crne Gore dana 31.12.2021. godine, objavljeni u „Sl. listu CG” broj 146/21, a stupili na snagu 08.01.2022. godine.

U pogledu drugih normativnih aktivnosti, Agencija za nadzor osiguranja finalizovala je izmjene Pravilnika o deponovanju i ulaganju tehničkih rezervi društava za osiguranje, na bazi inicijativa prispjelih od Nacionalnog biroa osiguravača i društava za osiguranje. Navedenim izmjenama uvodi se mogućnost ulaganja svih vrsta tehničkih rezervi u jedinice investicionih fondova i zajmove pravnim licima, uz određene uslove. Pravilnik je objavljen u "Sl. listu Crne Gore" broj 68/21. Dalje izmjene ovog pravilnika od kraja 2021. godine, shodno izmjenama Zakona o osiguranju, prešle su u isključivu nadležnost Agencije.

U pomenutom periodu, Agencija za nadzor osiguranja donijela je i sljedeće podzakonske akte:

- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje Udruženje Nacionalni biro osiguravača Crne Gore dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja ("Sl. list Crne Gore" broj 54/21);
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete ("Sl. list Crne Gore" broj 54/21);
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, odnosno društva za reosiguranje ("Sl. list Crne Gore" broj 54/21);
- Odluka o izmjenama Odluke o načinu procjenjivanja aktive društava za osiguranje ("Sl. list Crne Gore" broj 54/21);
- Pravilnik o sadržaju izvještaja i drugih obavještenja i podataka koji se dostavljaju Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja ("Sl. list Crne Gore" broj 56/21) i
- Tehničko uputstvo o načinu i formatu izvještavanja Agencije za nadzor osiguranja ("Sl. list Crne Gore" broj 59/21).

Svi pobrojani pravilnici vezani su za nove zahtjeve izvještavanja, koji su inkorporirani u novom IT sistemu Agencije sa čijom se primjenom počelo od jula 2021. godine. Novim sistemom izvještavanja i kojima se postiže veći kvalitet i opseg podataka koje subjekti nadzora dostavljaju Agenciji za nadzor osiguranja, a koji su potrebni za adekvatno praćenje poslovanja subjekata nadzora i kretanja na tržištu osiguranja, kako bi Agencija adekvatno ostvarivala svoju nadzornu funkciju.

Takođe, Agencija je u posmatranom periodu kontinuirano unaprjeđivala interne akte kako bi isti pratili razvojne potrebe Agencije i potrebe procesa rada.

6 RJEŠAVANJE PO PRIGOVORIMA OSIGURANIKA I DRUGIH KORISNIKA OSIGURANJA

Imajući u vidu nadležnosti propisane članom 177 Zakona o osiguranju, Agencija za nadzor osiguranja, kao institucija nadležna za postupanje po prigovorima ugovarača osiguranja, osiguranika i drugih lica koja imaju određena prava po osnovu ugovora o

osiguranju je u toku 2021. godine primila ukupno 52 prigovora, od kojih se 46 odnosilo na postupanje društava za osiguranje, a 6 na postupanje Nacionalnog biroa.

U dijelu prigovora na rad društava za osiguranje, od ukupno 46 prigovora:

- 33 prigovora odnosilo se na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti, i to u vezi sa obračunom i isplatom nespornog dijela štete, odnosno primjenom bonus malus sistema;
- 10 prigovora odnosilo se na naknadu štete po osnovu osiguranja od posljedica nesrećnog slučaja (nezgode);
- 3 prigovora odnosila su se na osiguranje za slučaj hirurških intervencija
- 2 prigovora odnosila su se na kasko osiguranje;
- 2 prigovora odnosila su se na osiguranje od profesionalne odgovornosti;
- po jedan prigovor odnosio se na obavezno osiguranje plovni objekata i osiguranje stambenih objekata.

Od 6 prigovora na rad Nacionalnog biroa osiguravača, 5 prigovora se odnosilo na naknadu štete neosiguranim vozilom, a jedan na primjenu bonus malus sistema.

U pogledu rezultata postupaka po prigovorima, postupak je okončan za 51 prigovor, dok je postupak za 2 prigovora još uvijek u toku.

Od ukupnog broja riješenih:

- 28 prigovora bilo je neosnovano – podnosilac nije dostavio potrebnu dokumentaciju na kojoj bazira prigovor ili je društvo u postupku naknade štete ispoštovalo sve obaveze shodno primjenjivim zakonskim i podzakonskim propisima i uslovima osiguranja koji se primjenjuju na polisu;
- 11 prigovora je bilo osnovano, pa je u postupku rješavanja prigovora, u dogovoru sa podnosiocem prigovora, društvo isplatilo dodatni iznos na ime naknade štete, odnosno sa podnosiocem je potpisano vansudsko poravnanje;
- po 11 prigovora postupak je obustavljen, iz razloga što je podnosilac povukao prigovor ili odustao od daljeg postupka pred Agencijom ili je pokrenuo postupak pred Centrom za alternativno rješavanje sporova, odnosno nadležnim sudom.

Predmet prigovora najčešće je bilo postupanje društava za osiguranje po zahtjevima za naknadu štete, u pogledu načina procjene štete, obračuna naknade štete, zahtijevane dokumentacije za dodatni iznos prvobitno opredijeljene naknade ili osnova za odbijanje odštetnog zahtjeva.

Pored ovih aktivnosti, u toku 2021. godine je, u sklopu opšteg sistema zaštite potrošača, počeo da funkcioniše i Centralni informacioni sistem za zaštitu potrošača (CIZSP) na internet stranici www.potrosac.me, a Agencija je, kao jedan od organa nadležnih za zaštitu potrošača shodno važećem Zakonu o zaštiti potrošača, dio te mreže, pa su se prigovori mogli prijaviti i tim putem.

Međutim, budući da je CISZP počeo da funkcioniše u drugoj polovini 2021. godine, broj pritužbi prijavljenih tim putem bio je zanemarljiv u odnosu na prigovore podnijete redovnim putem.

7 IZVJEŠTAVANJE

Agencija je u 2021. godini obavljala redovne aktivnosti koje obuhvataju prikupljanje, analizu i objavljivanje relevantnih podataka i izvještaja koji uključuju relevantne pokazatelje poslovanja društava za osiguranje u cilju pravovremenog, adekvatnog i kvalitetnog informisanja javnosti i korisnika usluga osiguranja, a istovremeno je sprovodila i intenzivne aktivnosti na unaprjeđenju poslovnih procesa koji se odnose na oblast izvještavanja od strane subjekata nadzora na tržištu osiguranja.

U okviru svojih nadležnosti, Agencija je redovno informisala javnost o aktivnostima Agencije, o aktuelnim informacijama sa tržišta osiguranja, o izmjenama važeće i donošenju nove regulative, kao i o podacima o učesnicima na tržištu osiguranja u Crnoj Gori.

Na osnovu analiza, finansijskih, statističkih i drugih izvještaja društava za osiguranje i drugih subjekata nadzora, Agencija je u toku 2021. godine sprovodila aktivnosti na pripremi redovnih analiza tržišta i izvještaja o stanju na tržištu osiguranja na mjesečnom, kvartalnom i godišnjem nivou i sprovodila mjere u cilju poštovanja primjenjive regulative u ovom domenu.

Agencija je u izvještajnom periodu u domenu analize tržišta i izvještavanja, realizovala, između ostalog, i sljedeće aktivnosti:

- u domenu izvještavanja na internet stranici Agencije objavljeni su sljedeći izvještaji:
 - 12 mjesečnih izvještaja sa preliminarnim podacima o broju osiguranja, visini bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja i po društvima za osiguranje, broju šteta za rješavanje, broju i iznosu riješenih šteta po vrstama osiguranja;
 - četiri kvartalna izvještaja sa preliminarnim podacima o visini bruto fakturisane premije, zarađenoj bruto premiji, ukupnoj aktivni, finansijskim rezultatima poslovanja prije oporezivanja po društvima za osiguranje, te agregatni bilansi stanja društava za osiguranje i podaci o visini bruto fakturisane premije, visini zarađene bruto premije i broju i visini riješenih šteta po vrstama osiguranja.
- izrađen je i Skupštini Crne Gore u zakonskom roku dostavljen Izvještaj o stanju na tržištu osiguranja Crne Gore za 2020. godinu, koji je obuhvatio analizu najznačajnijih trendova, pokazatelja stanja na tržištu osiguranja, pokazatelja poslovanja društava za osiguranje, kao i podaci prikazani od strane Nacionalnog biroa;

- pripremljene su kvartalne analize tržišta osiguranja, sa relevantnim informacijama i pokazateljima poslovanja društava za osiguranje kao i pokazateljima stanja i trendova na tržištu osiguranja;
- prikupljeni su i objavljeni godišnji finansijski iskazi sa mišljenjem revizora društava za osiguranje shodno Zakonu o reviziji, kao i kvartalni finansijski iskazi shodno Zakonu o računovodstvu;
- pripremljeni su podaci o bruto fakturiranoj premiji u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike za MONSTAT za četiri kvartala;
- pripremljena su i tri kvartalna izvještaja o tržištu osiguranja za potrebe radnih tijela za Privrednu komoru Crne Gore;
- prikupljeni su i analizirani statistički i finansijski podaci koje društva za posredovanje, odnosno za zastupanje u osiguranju, ovlašćeni zastupnici-preduzetnici i banke koje obavljaju poslove zastupanja u osiguranju u okviru redovnog izvještavanja dostavljaju na godišnjem nivou.

Pored navedenog, sprovedene su aktivnosti u domenu ciljnih istraživanja i analiza, u određenim segmentima poslovanja subjekata nadzora i tržišta osiguranja, u okviru posrednog nadzora Agencije.

Agencija je u 2021. godini značajno unaprijedila poslovne procese u oblasti izvještavanja i istraživanja tržišta osiguranja. Unaprijeđenja su postignuta, prije svega u pogledu kvaliteta i sadržaja nadzornih podataka koji su uspostavljeni novim podzakonskim okvirom u ovom domenu, kao i u pogledu efikasnosti i pouzdanosti procesa prikupljanja, obrade, verifikacije i analize nadzornih podataka, implementacijom novog softverskog rješenja za prikupljanje i obradu nadzornih podataka tržišta osiguranja. Fokus razvojnih aktivnosti u 2021. godini je bio usmjeren na implementaciju novog sistema za izvještavanje Agencije, koji je uspješno završen i tokom 2021. godine je uspostavljena puna funkcionalnost novog Informatičnog sistema. U okviru novog informatičnog sistema Agencija je uspostavila portal (<https://portal.ano.me>) preko kojeg je osiguravajućim društvima i drugim subjektima nadzora omogućeno da sve redovne izvještaje (mjesečne, kvartalne, godišnje) dostavljaju Agenciji elektronskim putem i digitalno potpisane u skladu sa najboljom praksom i tehničkim standardima izvještavanja koji su u primjeni u Evropskoj uniji. Takođe, tokom 2021. godine sprovedene su sve potrebne aktivnosti na zaokruživanju pravnog okvira i uspostavljanju odgovarajuće infrastrukture, neophodnih za punu primjenu digitalizacije u domenu nadzornog izvještavanja Agencije.

Navedena softverska platforma u tehničkom smislu daje kvalitetnu i tehnički sofisticiranu osnovu za prikupljanje, obradu, verifikaciju i analizu podataka koji se koriste kao osnova za nadzor. Uspostavljanjem pune digitalizacije nadzornog izvještavanja Agencije uz novi, unaprijeđeni sadržaj nadzornih izvještaja, je značajno unaprijeđen proces izvještavanja od strane od strane subjekata nadzora a istovremeno je napravljen značajan iskorak u pogledu kvaliteta i pouzdanosti procesa prikupljanja, obrade i analize podataka i informacija u Agenciji. Takođe, veoma značajni efekti se odnose na smanjenje operativnih rizika u pratećim poslovnim procesima i postizanje veće efikasnosti i kvaliteta u upravljanju ograničenim resursima na tržištu osiguranja i u Agenciji.

Pored navedenog, novo softversko rješenje pruža Agenciji neophodnu infrastrukturu za buduću implementaciju direktive Solventnost II u dijelu izvještavanja u skladu sa zahtjevima, smjernicama i standardima koje izdaje Evropsko nadzorno tijelo za oblast osiguranja i penzija (EIOPA).

Agencija je u kontinuitetu izvršavala sve obaveze koje proističu iz članstva u Savjetu za finansijsku stabilnost, a koje se između ostalog odnose na prikupljanje, analizu i pripremu kvartalnih izvještaja o statističkim podacima (struktura bruto fakturisane premije, broj osiguranja po vrstama osiguranja, broj i iznos riješenih šteta po vrstama osiguranja, podaci o strukturi kapitala i rezervi cjelokupnog tržišta osiguranja, strukturi i visini tehničkih rezervi i njihovom deponovanju i ulaganju, obračunu kapitala i garantnog kapitala i procjene adekvatnosti kapitala, solventnosti, likvidnosti, kao i agregatni bilans stanja i bilans uspjeha) i prikupljanje statističkih podataka, za potrebe analize i pripreme mjesečnih izvještaja o strukturi bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja, broju osiguranja i broju i iznosu riješenih šteta po vrstama osiguranja.

8 LICENCIRANJE

U dijelu svojih nadležnosti vezanih za ulazak novih subjekata na tržište osiguranja odnosno licenciranja subjekata - izdavanje dozvola za rad, saglasnosti, ovlaštenja i odobrenja za obavljanje određenih poslova, Agencija je postupala po primljenim zahtjevima te je tokom 2021. godine društvima za osiguranje izdala:

- **10 odobrenja na izbor spoljnog revizora** (član 168 Zakona);
- **devet saglasnosti na statut** (član 39 Zakona) i **jedna saglasnost na statut NBO**;
- **36 saglasnosti za imenovanje članova odbora direktora** (čl. 49 Zakona);
- **dvije saglasnosti za imenovanje izvršnog direktora** (čl. 49 i 50 Zakona);
- **57 saglasnosti za obavljanje poslova posredovanja i zastupanja u osiguranju** (čl. 60 i 72 Zakona);
- **jednu saglasnost za osnivanje organizacionog dijela-podružnice društvu za osiguranje** (čl. 40 Zakona);
- **jednu saglasnost na promjenu naziva društvu za osiguranje** (čl. 18 st. 4 Zakona).

U dijelu licenciranja subjekata koji obavljaju poslove posredovanja odnosno zastupanja u osiguranju, Agencija je izdala:

- **četiri dozvole za rad društvu za posredovanje u osiguranju** (čl. 56 Zakona);
- **jedna dozvolu za rad preduzetniku-zastupniku** (čl. 71 Zakona).

U toku 2021. godine, Agencija je postupajući po službenoj dužnosti, prateći izvršavanje zakonskih obaveza kao i promjene koje su se dešavale na tržištima finansijskih usluga u Crnoj Gori, donijela i sljedeća rješenja:

- **četiri rješenja o oduzimanju dozvole društvima za zastupanje u osiguranju**;
- **dva rješenja o oduzimanju dozvole društvima za posredovanje u osiguranju**;

- **jedno rješenje o oduzimanju dozvole agenciji za pružanje drugih usluga u osiguranju i**
- **dva rješenja o oduzimanju saglasnosti bankama za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju.**

Oduzimanje dozvola društvima za posredovanje odnosno zastupanje u osiguranju i agenciji za pružanje drugih usluga u osiguranju rezultat su nepostupanja tih subjekata nadzora po propisanim obavezama izvještavanja, odnosno kao rezultat izvršenih neposrednih kontrola. U jednom od navedenih slučajeva, dozvola je oduzeta iz razloga što subjekt nadzora nije bio voljan da se uskladi sa regulatornim zahtjevima sadržanim u izrečenim nadzornim mjerama. U pogledu oduzetih saglasnosti bankama, iste su rezultat statusnih promjena na tržištu bankarskih usluga i posljedičnog prestanka postojanja dvije poslovne banke.

Kada su u pitanju saglasnosti izdate Nacionalnom birou, Agencija je tokom 2021. godine, shodno nadležnostima propisanim Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju, u redovnom postupku donijela Odluku o visini redovnog doprinosa Garantnom fondu za 2022. godinu.

U toku 2021. godine, Agencija je u dijelu prenosa poslova analizirala i aktivnosti pet društava za osiguranje, koja su shodno zahtjevima Pravilnika o prenosu poslova društava za osiguranje, dostavila obavještenje i dokumentaciju za poslove odnosno poslovne procese, koje namjeravaju da prenesu na druga lica. Usklađivanje se odnosilo na postupke prenosa poslova u oblasti reosiguranja, aktuarskih poslova, administriranja šteta i informacionih sistema.

9 ORGANIZACIJA STRUČNOG ISPITA

U toku 2021. godine, kako je prethodni redovni novembarski rok (iz 2020. godine) otkazan iz epidemioloških razloga, Agencija je organizovala i održala jedan dodatni ispitni rok u februaru 2021. godine, a u redovnom majskom i novembarskom roku održani su redovni ispitni rokovi za sticanje zvanja ovlašćenog posrednika odnosno zastupnika u osiguranju.

Način održavanja ovog stručnog ispita propisan je Pravilnikom o sadržini i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova posredovanja, odnosno zastupanja u osiguranju, a sami ispiti odvijali su se u skladu sa aktuelnim mjerama nadležnih organa.

Za prvi dodatni februarski ispitni rok ukupno se prijavilo 61 kandidata, uključujući lica koja se prijavljuju za polaganje ispita u cjelosti kao i za polaganje dijela ispita prenijetog iz prethodnih rokova, od čega je ispit u cjelosti položilo 18 lica.

U pogledu redovnih rokova u maju i novembru, prijavilo se 86 lica za polaganje stručnog ispita u majskom odnosno 56 lica za polaganje u novembarskom ispitnom roku, od čega je ispit u cjelosti položilo 44 lica u maju, odnosno 24 lica u novembru 2021. godine.

10 SARADNJA NA UNUTRAŠNJEM I MEĐUNARODNOM PLANU

10.1 Saradnja na unutrašnjem planu

U 2021. godini, u skladu sa nadležnostima Agencije nastavljena je saradnja sa institucijama u Crnoj Gori: Skupštinom Crne Gore, Vladom Crne Gore, Ministarstvom finansija i socijalnog staranja, Ministarstvom ekonomskog razvoja, Savjetom za finansijsku stabilnost, Nacionalnim biroom, Centralnom bankom Crne Gore, Komisijom za tržište kapitala, Sektorom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma Uprave policije, Privrednom komorom Crne Gore, Zavodom za statistiku Crne Gore i drugim institucijama u formi prilagođenoj posebnim okolnostima, nastalim usljed epidemije COVID-19.

U domenu evropskih integracija, Agencija je, u saradnji sa Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori, Ministarstvom finansija i socijalnog staranja finalizovala aktivnosti na implementaciji novog softverskog rješenja za potrebe prikupljanja i obrade nadzornih podataka, koji je razvijen u okviru projekta *Podrška regulaciji finansijskih usluga*” otpočetog 2018. godine, koji se finansirao iz paketa IPA II Assistance 2014-2020.

10.2 Saradnja na međunarodnom planu

U dijelu međunarodne saradnje, Agencija je najveći dio saradnje ostvarila sa matičnim supervizorima osiguravajućih grupa koje posluju na crnogorskom tržištu osiguranja, odnosno sa regulatorom austrijskog finansijskog tržišta (FMA) i Agencijom za nadzor osiguranja Slovenije (AZN).

Usljed ograničenja uzrokovanih epidemiološkom situacijom u regiji, tokom 2021. godine su održane i online konsultacije i razmjena iskustava sa predstavnicima supervizora osiguranja i udruženja osiguravača iz regije, odnosno sa Agencijom za nadzor osiguranja Makedonije (ASO) i Hrvatskog udruženja osiguravača (HUO).

Agencija je u oktobru 2021. godini preuzela ulogu moderiranja jednog od panela na redovnom godišnjem sastanku supervizora osiguranja zemalja Centralne i Jugoistočne Evrope (CESEE ISI) na temu iskustava u nadzoru primjene IDD direktive.

Crna Gora, kroz program Belgijsko-holandske konstitucije Međunarodnog monetarnog fonda učestvuje u projektu tehničke pomoći za oblast finansijske edukacije, koji se realizuje uz finansijsku podršku holandskog Ministarstva finansija, dok istim koordinira Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj. Savjet za finansijsku stabilnost je oformio radno tijelo - Nacionalni komitet za razvoj finansijske edukacije sa zadatkom utvrđivanja Predloga programa razvoja finansijske edukacije u Crnoj Gori i njegovo dostavljanje Savjetu za finansijsku stabilnost na usvajanje. Takođe, formiran je i Operativni radni tim za izradu Predloga programa razvoja finansijske edukacije u Crnoj Gori, u čijem radu učestvuju predstavnici Centralne banke Crne Gore, Agencije, Ministarstva finansija i

socijalnog staranja, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta i Komisije za tržište kapitala. Aktivnosti Operativnog tima u 2021. godini su bile usmjerene na izradu nacrtu Programa razvoja finansijske edukacije u Crnoj Gori i Akcionog plana za 2022. godinu, kojim su definisane mjere i aktivnosti iz domena finansijske edukacije koje će se sprovoditi u 2022. godini, njihovi nosoci, rokovi, izvori finansiranja i indikatori uspješnosti.

11 UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA I INFRASTRUKTURNA UNAPREĐENJA

U Agenciji je na kraju 2021. godine bilo **zaposleno 26 lica** sa sljedećom kvalifikacionom strukturom:

- 6 magistara nauka;
- 17 sa visokom stručnom spremom;
- 3 sa srednjom stručnom spremom (od kojih jedno lice privremeno zaposleno zbog zamjene odsutnog lica).

U skladu sa nadležnostima i ulogom Agencije u finansijskom sistemu, kao i kontinuiranih i postepenih promjena standarda regulative i nadzora zasnovanih na prospektivnosti i rizicima, Agencija je nastavila sa kontinuiranim stručnim usavršavanjem zaposlenih, iako u manjem obimu u odnosu na ranije godine, usljed ograničenja izazvanih pandemijom COVID-19. Takođe, veći dio edukacija za zaposlene u Agenciji, je organizovan i putem internet platformi.

Agencija je u 2021. godini značajno unaprijedila poslovne procese u oblasti izvještavanja i istraživanja tržišta osiguranja, prije svega u pogledu kvaliteta i pouzdanosti procesa prikupljanja, obrade, verifikacije i analize nadzornih podataka, donošenjem novog podzakonskog okvira u ovom domenu i implementacijom novog softverskog rješenja za prikupljanje i obradu nadzornih podataka tržišta osiguranja.

Agencija je u 2021. godini sprovodila intenzivne aktivnosti na daljem unaprijeđenju bezbjednosti i zaštite informacionog sistema Agencije. Ove aktivnosti su sprovedene, kao komplementarne uvođenju pune digitalizacije nadzornog izvještavanja, u mjesecu junu 2021. godine, čime je funkcionisanje informacionog sistema dobilo poseban značaj za poslovne procese u Agenciji. Sprovedene aktivnosti su rezultirale značajno većim nivoom bezbjednosti informacionog sistema, uvođenjem odgovarajuće infrastrukture i novih komponenti za bezbjednost i zaštitu od neovlašćenog upada u mrežu odnosno zaštitu od sajber napada. Tokom 2021. godine Agencija je sprovela analizu mogućnosti uvođenja alternativne lokacije za oporavak poslovnih procesa (DR) u slučaju neupotrebljivosti primarne lokacije i tim povodom Agencija se obratila zahtjevom Ministarstvu javne uprave, digitalnog društva i medija za host-ovanje informatičke opreme u Disaster recovery data centru za državne organe kojim upravlja ovo ministarstvo, na što je dobila pozitivan odgovor. Aktivnosti na uspostavljanju infrastrukture za funkcionisanje DR lokacije su u toku.

Agencija za nadzor osiguranja je tokom 2021. godine posebnu pažnju posvetila bezbjednosti i čuvanju podataka i dokumenata. S tim u vezi, Agencija je u 2021. godini usvojila Politiku informacione bezbjednosti, kao i prateća pravila i procedure. Svi zaposleni Agencije su upoznati sa procedurama bezbjednosti informacionog sistema i dužni su pridržavati se odredbi Politike informacione bezbjednosti, u cilju obezbjeđenja bezbjednosti podataka i funkcionisanja informacionog sistema i cjelokupne informacione strukture Agencije.

12 ZAKLJUČNE NAPOMENE

Agencija za nadzor osiguranja je i pored otežanih uslova za rad uslovljenih epidemijom COVID-19, posebno u prvom dijelu 2021. godine, tokom izvještajnog perioda uspješno sprovedla planirane aktivnosti u definisanim rokovima, uz punu posvećenost zaposlenih, menadžmenta i Savjeta, a u skladu sa postavljenim ciljevima. **Shodno preliminarnim podacima sa kraja 2021. godine, tržište osiguranja je u prethodnoj godini bilo stabilno i funkcionalno, sva osiguravajuća društva su bila solventna i likvidna i uredno i ažurno su rješavala i isplaćivala štete svojim osiguranicima.**

Pored aktivnosti definisanih Operativnim planom rada Agencije u 2021. godini, brojne druge aktivnosti su bile predmet rada i uspješne realizacije od strane zaposlenih, menadžmenta i Savjeta Agencije.

Sve prethodno navedeno, pri tom ne zaboravljajući odgovoran i fleksibilan pristup tržišnih učesnika u nepredvidivom okruženju epidemioloških ograničenja, u prvom redu osiguravajućih društava, doprinijelo je da tržište osiguranja u 2021. godini pokaže značajnu vitalnost u vanrednim okolnostima, čemu je doprinijelo i odgovorno i proaktivno djelovanje Agencije za nadzor osiguranja kroz aktivnosti koje je sprovodila i sprovodi u cilju održanja stabilnosti tržišta i zaštite interesa osiguranika.